

Suriyelilerin Ekonomik Etkisi: Kilis İli Örneği

Hacı Mustafa PAKSOY¹
Hüseyin KOÇARSLAN²
Erhan KILINÇ³
Ahmet TUNÇ⁴

Öz: Ülkelerinden kaçarak gelen Suriyelilerin Kilis ili sınırı içerisine yerleşmeleri, sosyal, ekonomik, ticari hayata katılmaları, Kilis'te yaşayan yerli halk, esnaf, işadami, memur, işçi, öğrenci, eğitimci, hane halkı vs. için birtakım sosyal, ekonomik, ticari sonuçlar doğurmuştur. Bu sonuçlar Kilis'te yaşayan halkı önemli bir oranda etkilemektedir. Suriyeli sığınmacıların Kilis ili içerisinde ikamet etmeleri sonucunda oluşan iktisadi, ticari ve sosyal yaşamına etkilerini araştırmak, yerli halkın bu boyutlar üzerindeki düşünce ve algılarını saptamak oldukça önemlidir. Bu çalışma, savaş ve benzeri olumsuz toplumsal olaylar sonucu zorunlu olarak farklı ülkelerden göç etmek zorunda olan sığınmacıların, komşu ülkelerde yerleştikleri yerler üzerindeki etkisini bir saha çalışmasıyla ölçmeyi, oluşan ve oluşabilecek sorunları saptamayı hedeflemektedir. Bunun için Kilis ili içerisinde ikamet eden, 18 yaşından büyük, esnaf, işadami, işçi, memur, eğitimci, sağlıkçı, emekli, ev hanımı, öğrenci meslek gruplarındaki toplam 1036 kişiye, 35 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçları, sosyo-demografik

- 1 Prof. Dr. Kilis 7 Aralık Üniversitesi. İ.İ.B.F. hmpaksoy@yahoo.com
- 2 Öğr. Gör. Dr. Kilis 7 Aralık Üniversitesi. MYO, kocarslan1@gmail.com
- 3 Öğr. Gör. Kilis 7 Aralık Üniversitesi. SHMY, erhankilinc@kilis.edu.tr
- 4 Yard. Doç. Dr. Kilis 7 Aralık Üniversitesi. İ.İ.B.F, ahmettunc@kilis.edu.tr

bilgiler ve meslek gruplarına göre değerlendirilerek, anlamlı farklılıklar olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeliler, Göçmen, Ekonomik etki, Kilis

1. Giriş

Ortadoğu'da halkların hak ve özgürlük arayışı ile yaşanan halk hareketleri, 18 Aralık 2010'da Tunus'ta başlayarak iktidar karşıtı kitlesel gösterilerin, 2011 yılı içerisinde Mısır, Libya, Suriye başta olmak üzere Cezayir, Bahreyn, Ürdün, Yemen ve Lübnan gibi Arap dünyasında yer alan ülkeleri içine almıştır. Arap Baharı olarak adlandırılan bu sürecin ortaya çıkmasının temel nedenlerinde biri, Ortadoğu ülkelerinde yarım yüzyılı aşkındır süregelen siyasal ve ekonomik yapılar, zengin ülkeler yaratmalarına karşın, refah toplumları yaratamamalarıdır. Zengin bir Kuzey Afrika ülkesi sayılabilecek olan Tunus'ta başlayan büyük başkaldırının gerisinde yüksek ve giderek kötüleşen yoksulluk, eşitsizlik, işsizlik, yolsuzluk, kayırmacılık ve baskıcı bir ekonomik yapı vardı. Arap baharı süreci, öncelikle siyasal sonuçlar doğurmakla birlikte şu anda demokrasiye geçiş anlamında beklenen ivmeye ulaşmamıştır (Paksoy, 2013; Öztürkler ve Keskingöz, 2012).

Arap Baharı süreci, gerek ortaya çıktığı ülkelerde gerekse bu ülkelerle komşu olan veya bağları olan ülkelerde ekonomik, ticari ve sosyal açıdan çeşitli etkiler meydana getirmiştir. Söz konusu ülkelerin uluslararası ekonomik ve ticari faaliyetleri ihracat, ithalat ve istihdam gibi makro-ekonomik göstergeleriyle dalgalanmalar yaşamaktadır (Paksoy,2013).

Türkiye'nin komşu ülkelerinde gelişen ve değişen olaylar silsilesi olan Arap Baharı süreci sadece siyasi bir olay değil, şüphesiz ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi etkileri de içermektedir. Uzun yıllar çeşitli nedenlerle komşu ülkelerle istenilen düzeyde ekonomik, stratejik ve ticari ilişkiler geliştiremeyen Türkiye, son on yılda komşularıyla sorunsuz ve uyumlu ilişkiler kurmayı hedeflemiştir. Ancak Arap Baharı, ilgili ülkelerdeki kargaşa, siyasi ve ekonomik istikrarsızlık, iç savaş ve

çatışmalar, coğrafi, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel anlamda Türkiye'yi de önemli düzeyde etkilemiştir (Buzkırın, 2013).

Mart 2011'de başlayan ve halen devam eden Suriye'deki iç savaştan kaçarak gelen farklı din, dil ırk ve mezhepten oluşan çok sayıda Suriyeli Türkiye'de yaşamını sürdürmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) Kasım 2014 verilerine göre, Suriye'deki savaştan kaçarak sığınmacı olarak Suriye dışına göç eden kişi sayısı, 3.7 milyonu civarındadır. Suriye dışındaki mültecilerin 1.65 milyonu Türkiye'de, 1.14 milyonu Lübnan'da, 618 bini Ürdün'de, 223 bini Irak'ta, 140 bini Mısır'da olduğu bilinmektedir. Ayrıca Suriye içerisinde yerinden edilen kişi sayısının 6.8 milyon olduğu belirtilmiştir. Böylece Suriye içerisinde yerinden edilen toplam kişi sayısı, 10.5 milyon dolayındadır (AFAD, 2014. Suriye'den Ülkemize Yönelik Kitleli Hareketleri).

Suriye 877 km'lik bir kara sınırı ile en uzun kara sınırına sahip olduğumuz bir ülkedir. Bu sınırın uzunluğu yanında Türkiye ile Suriye arasında tarihi, kültürel ve sosyal bağlar bulunmaktadır. 18 Kasım 2014 AFAD verilerine göre, iç savaştan kaçarak Türkiye'de devletin oluşturduğu çadır kent, geçici kabul merkezi ve konteynir kentte kalan Suriyelilerin sayısı ise 221.313'tür (AFAD, 2014, Suriye'den Ülkemize Yönelik Kitleli Hareketleri). Bunlar, değişik il ve ilçelerde oluşturulan çadır kent, geçici kabul merkezi ve konteynir kentlerde yaşamaktadır. Ayrıca, Suriyelilerin bir kısmı ise akrabalarının yanında, ev kiralarak veya ev satın alarak yaşamaktadırlar. Kilis, Halep'e yakın olması nedeniyle konteynir kentte kalan Suriyelilerin dışında birçok Suriyelinin akraba yanında kaldığı, ev kiralandığı veya ev satın aldığı bir il olmuştur. Bununla birlikte Suriyelilerin Kilis ili içerisinde yerleşmeleri, sosyal, ekonomik, ticari hayata katılmaları, Kilis'te yaşayan yerli halk, esnaf, işadamları, memur, işçi, öğrenci, eğitimci, hane halkı vs. için birtakım sosyal, ekonomik, ticari sonuçlar doğurmuştur.

Bu çalışma, savaş ve benzeri olumsuz toplumsal olaylar sonucu zorunlu olarak farklı ülkelere göç etmek zorunda olan mültecilerin, komşu ülkelerde yerleştikleri yerler üzerindeki etkisini bir saha çalışmasıyla ölçmeyi, oluşan ve oluşabilecek sorunları saptamayı hedeflemektedir. Bunun

için Kilis ili içerisinde ikamet eden, 18 yaşından büyük, esnaf, işadami, işçi, memur, eğitimci, sağlıkçı, emekli, ev hanımı, öğrenci meslek gruplarındaki toplam 1036 kişiye, 35 sorudan oluşan anket uygulanmıştır.

2. Arap Baharını Ortaya Çıkaran Nedenler

Arap baharı, Arap halklarının, demokrasi özgürlük ve insan hakları taleplerinden ortaya çıkmış; bölgesel ve toplumsal bir harekettir. Arap Baharında, protestolar, mitingler, gösteriler ve iç çatışmalar yaşanmış ve yaşanmaktadır. Tunus, Mısır, Libya, Suriye, Bahreyn, Cezayir, Ürdün ve Yemen'de büyük çapta; Moritanya, Suudi Arabistan, Umman, Irak, Lübnan ve Fas'ta küçük çapta olmak üzere tüm Arap Dünyasında mitingler, protestolar, halk ayaklanmaları ve silahlı çatışmalar olmuş ve olmaktadır. Suriye, Arap Baharı'nın başladığı, ancak henüz sürecin tamamlanmadığı, çatışmaların iç savaşa dönüştüğü, iktidar değişiminin de aslında ne zaman olacağına çok tahmin edilemediği bir ülke haline gelmiştir (Paksoy, 2013).

Suriye'de Arap Baharı ile başlayan protesto süreci, daha sonra iç savaşa dönüşmüştür. Suriye'de çatışmalar beş yılı aşan bir süredir devam etmektedir. Bu süreç, üç milyona yaklaşan Suriye vatandaşının başka ülkelere sığınmasına neden olmuştur.

Demokrasinin yayılma ve gelişim göstermesi sürecinde Arap Ortadoğu'su epeyce geç kalmıştır. Bunun temel nedeni, bölgenin genel olarak uzun sayılabilecek bir süre sömürge yönetimi altında kalmasının yanı sıra; aile, klan, mezhep bağlarının Arap toplumlarında çok güçlü olmasıdır. Bu durum otoriter yönetimlere zemin yaratmış ve değişime olan direnci artırmıştır (Orhan, 2011, s.22-23). Bunun dışında Arap ülkelerinin dışa kapalı ekonomileri, sanayileşmeleri, çok fazla petrol kaynaklarına sahip olmalarına rağmen hala tarıma dayalı bir altyapının bulunması, bireyciliğin ağır basması demokrasiyi geciktiren ve Arap Baharı'nı başlatan önemli etkenler olmuştur. Bu nedenlerin dışında, ekonomik durumun çok iyi olmaması, yoksulluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik, işsizlik gibi nedenlerde Arap Baharı'nı tetikleyen nedenler

arasında gösterilebilir (Öztoprak, 2012, 9). Arap baharının ortaya çıkmasındaki ana nedenler, şu şekilde sıralanabilir:

-*Ekonomik Nedenler:* İşsizlik, enflasyon, zor yaşam koşulları, gıda sıkıntısı.

-*Siyasal Nedenler:* Demokratik olmayan diktatörlük yönetimlerinin varlığı, bireysel özgürlüklerin kısıtlı olması, kötü, baskıcı, usulsüz ve yozlaşmış yönetimlere karşı halk nezdinde gelişen tepki.

-*Kültürel Nedenler:* Küreselleşen dünyada artan iletişim ve ulaşım imkânlarının sonucu olarak halkın, özellikle de Arap gençlerinin sosyal medya üzerinden görüp, haberdar oldukları daha demokratik ülkelere ve toplumlara özenmeleri ve sisteme karşı isyan etmeleri.

-*Uluslararası Nedenler:* Başta ABD olmak üzere Batı dünyasının aktif siyasal desteği, NATO'nun Libya'daki muhalif kuvvetlere Kaddafi güçlerini bombalayarak yaptığı stratejik askeri yardım.

3. Suriye'deki İç Savaşın Türkiye'ye Yansımaları

Suriye'deki iç savaş nedeniyle ülkelerinden kaçarak gelen sığınmacıların Türkiye'de barınma merkezlerine yerleşmeleri ilk olarak Mayıs 2011'e rastlamaktadır. AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) tarafından verilen rakamlara göre Mayıs 2011'de 260 kişi olan sığınmacı sayısı 19 Nisan 2014'de 221.442 kişiye ulaşmıştır.

Türkiye'de, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nca organize edilen çalışmalar kapsamında, 19 Nisan 2014 itibarıyla Adana, Adıyaman, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Mardin, Osmaniye ve Şanlıurfa illerinde 16'sı çadırkent ve 5'i konteynerkent olmak üzere toplam 22 barınma merkezi bulunmaktadır. Toplam 33.620 çadır ve bölme ile 11.909 konteyner, ülkelerinden kaçarak ülkemize gelen Suriyeli misafirlerimizin kullanımına sunulmuştur. Bu barınma merkezlerinin ve bu merkezlerde verilen hizmetlerin koordinasyonu AFAD tarafından sağlanmaktadır.

Tablo 3.1: İllere Göre Suriyeli Sayıları

İller	Barınma Merkezi Sayısı	Mevcut Suriyeli Sayısı	Toplam İçerisindeki Oranı
Şanlıurfa	4	73.739	33,3%
Kilis	2	37.678	17,0%
Gaziantep	4	33.950	15,3%
Kahramanmaraş	1	15.668	7,1%
Hatay	5	14.599	6,6%
Adana	1	11.451	5,2%
Adıyaman	1	9.901	4,5%
Osmaniye	1	9.230	4,2%
Mardin	2	8.151	3,7%
Malatya	1	7.075	3,2%
TOPLAM	22	221.442	100,0%

Kaynak: (Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri, Kardeş Topraklarındaki Misafirlik, 2014, www.afad.gov.tr, 19.04.2014)

Tablo3.1'de görüldüğü gibi, AFAD tarafından 23 Ağustos 2014 tarihli yapılan açıklamaya göre, geçici barınma merkezlerinde 218.121 Suriyeli kalmaktadır. Ayrıca, kampların dışında çeşitli illerde bulunan yaklaşık 300 bin Suriye vatandaşının günlük insani ihtiyaçları ve sağlık hizmetleri karşılanmaktadır. Yürütülen eğitim ve sağlık hizmetleri kapsamında 526 derslikte toplam 27 bin 640 çocuğa ve gence eğitim verilmiş, kamplardaki sahra hastanelerinde ve mobil sağlık ünitelerinde, 4 bin 736 poliklinik hizmeti ve 4 bin 984 doğum gerçekleştirilmiştir. Toplam gerçekleşen poliklinik hizmet sayısının 1.2 milyonunu aşmıştır. Öte yandan, Türkiye'ye toplam 345 bin 352 Suriye vatandaşı giriş yapmıştır. Toplam 144 bin 285 Suriye vatandaşı ise ülkesine geri dönmüştür. 397 hasta ve yaralı, 130 refakatçi hastanede bulunmaktadır (<http://www.haberx.com>, 2013).

Hastanedekilerle birlikte barınma merkezlerinde toplam 221 bin 442 Suriye vatandaşı bulunmaktadır. Hatay'da 14 bin 599'u, Gaziantep'te 33 bin 950'si, Kilis'te 37 bin 678'i, Şanlıurfa'da 73 bin 739'u, Kahramanmaraş'ta 15 bin 668'i, Osmaniye'de 9 bin 230'u, Adıyaman'da 9 bin 901'i, Adana'da 11 bin 451'i, Mardin'de 8 bin 151'i ve Malatya'da 7 bin 075'i barındırılmaktadır. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından 23 Ağustos 2014 tarihli yapılan açıklamaya göre, iller bazında barınma merkezleri dışında yaşayan sığınmacı sayısı aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.2: İllere Göre Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Sayısı

İller Bazında Barınma Merkezleri Dışında Yaşayan Sığınmacı Sayısı			
Şehir	Kişi	Şehir	Kişi
Gaziantep	170.000	K.Maraş	35.000
Şanlıurfa	155.000	Konya	35.000
Hatay	150.000	Batman	20.000
İstanbul	70.000	Şırnak	15.000
Mardin	60.000	İzmir	10.000
Adana	45.000	Kayseri	10.000
Kilis	45.000	Bursa	10.000
Mersin	40.000	Osmaniye	10.000

Kaynak: <http://www.aktifhaber.com/turkiyede-illere-gore-suriyeli-multeci-sayisi-1004613h.htm>

AFAD tarafından 23 Ağustos 2014 tarihli yapılan açıklamaya göre, geçici barınma merkezlerindeki 218.121 olmak üzere çeşitli illerde toplam 1.127.970 Suriyeli bulunmaktadır (Kaynak:<http://www.aktifhaber.com/turkiyede-illere-gore-suriyeli-multeci-sayisi-1004613h.htm>). Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere, çadırkent ve konteynırkent kamplarının dışında, şehir merkezlerinde yaşayan Suriyeli sığınmacılar, en çok Gaziantep, Şanlıurfa ve Hatay illerinde bulunmaktadır.

19 Nisan 2014 tarihi itibarıyla, Şanlıurfa, dört barınma merkezinde 73.739 Suriyeli ile en çok Suriyelinin bulunduğu kenttir. Buna göre, barınma merkezlerinde yaşayan toplam Suriyeli misafirlerin yüzde 33,3'ü Şanlıurfa'daki dört barınma merkezinde yaşamaktadır. Hemen sonra, Kilis gelmektedir. Barınma merkezlerinde yaşayan toplam Suriyeli misafirlerin yüzde 17'sine karşılık gelen 37.678 Suriyeli Kilis'teki iki barınma merkezinde bulunmaktadır. Barınma merkezlerindeki toplam Suriyelilerin yüzde 15,3'üne karşılık gelen 33.950 Suriyeli misafir Gaziantep'teki dört barınma merkezinde yaşamaktadır (AFAD-Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar Raporu, 2014).

İçişleri Bakanlığından yapılan açıklamaya göre; Suriye'deki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan bir milyonu aşkın mültecinin çok büyük kısmı, 16 ilimize dağılmış durumdadır. Türkiye'ye sığınan Suriyeli mülteci sayısının 218 bini kamplarda olmak üzere 1 milyon 50 bini geçtiğini açıklaması önemli bir gerçeği de gözler önüne sermektedir. Kamp dışında yaşayan Suriyeli mülteci sayısının 900 bine yaklaştığı anlaşılmaktadır. Türkiye'nin tüm illerine dağılmakla birlikte kamp dışında yaşayan mültecilerin yüzde 90'ının 16 ilde yoğunlaştığı görülmektedir (www.aktifhaber.com, 2014)

Barınma merkezi başına düşen ortalama Suriyeli misafir sayısı ele alındığında, Kilis'teki barınma merkezlerinin, barınma merkezi başına düşen ortalama 19 bin kişi ile en kalabalık barınma merkezleri olduğu görülmektedir. Hemen sonra gelen en kalabalık barınma merkezleri ortalama 18 bin kişi ile Şanlıurfa'daki barınma merkezleri ve barınma merkezi başına ortalama 16 bin kişi ile Kahramanmaraş'taki tek barınma merkezidir (AFAD-Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar Raporu, 2014).

Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde yönetim değişikliklerine yol açan Arap Baharı, siyasi bir akım gibi gözükse de ekonomik değişim açısından da büyük bir önemi bulunuyor. Uzmanlara göre rejimlerle birlikte ülkelerin ekonomik işleyişleri de değişecektir. Sokaktaki halkların demokratik beklentilerinin yanında ekonomik beklentilerinin de olduğunu vurgulayan uzmanlara göre iş dünyasında yeni grupların da

yer alacak olması, iş dünyasının çalışma şeklini de ciddi biçimde etkilemektedir (Paksoy, 2013).

Tablo 3.3'te, Türkiye'nin 1996-2013 yıllarında Arap Baharının yaşandığı başlıca ülkelere yapmış olduğu ihracatın dolar cinsinden değerleri verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, Toplam ihracattaki artışlara paralel olarak, söz konusu ülkelere yapılan ihracatta da genel anlamda artışlar söz konusudur. Fakat bu artışların düzenli olmadığı gözlenmektedir. Ayrıca, 2000'li yılların ortalarından sonra bu ülkelere yapılan ihracatın toplam ihracat içindeki payının arttığı görülmektedir (2004 yılında ele alınan altı ülkeye yapılan ihracat toplamının, Türkiye'nin toplam ihracatı içindeki payı %2.72 iken, bu oran 2008'de %3.82, 2009'da %6.80, 2010'da da %6.36' iken, 2011'de %4,70, 2012'de %5,12, 2013'de ise %5,71 olmuştur.). Arap Baharı sürecinin yaşanması ile birlikte, bu ülkelere yapılan ihracatta da genel anlamda azalma söz konusudur. 2011 yılı rakamlarına baktığımızda bir önceki yıla göre Mısır ve Tunus hariç, ülkelerin tamamına yapılan ihracatta azalma gerçekleşmiştir. Altı ülkeye yapılan ihracat toplamının genel ihracat içindeki payı, bir önceki yıla göre %1.66 civarında azalmıştır (Bu oran 2010'da %6.36 iken 2011'de %4'70'dir. 2011-2013 yılları arası en çok Libya ile ihracatımızın arttığı, Suriye ile ihracatın azaldığı görülmektedir).

Tablo 3.3: Türkiye'nin Arap Baharının Yaşandığı Başlıca Ünelere Mal İhracı (000 \$)

Yıllar	Toplam İhracat	Bahreyn	Libya	Mısır	Suriye	Tunus	Yemen
2013	151.802.637	199.065	2.753.096	3.200.362	1.024.473	892.157	605.214
2012	152.461.737	208.520	2.139.440	3.679.195	497.960	796.738	485.937
2011	134.906.869	160.418	747.629	2.759.311	1.609.861	802.302	272.733
2010	113.883.219	172.024	1.932.370	2.250.577	1.844.605	713.632	330.392
2009	102.142.613	113.628	1.795.117	2.599.030	1.421.637	645.767	379.263
2008	132.027.196	308.223	1.074.288	1.426.450	1.115.013	778.098	353.605
2007	107.271.750	76.651	643.150	902.703	797.766	530.277	274.289
2006	85.534.676	35.303	487.261	709.353	609.417	324.893	197.869
2005	73.476.408	41.915	384.167	687.299	551.627	294.785	197.193

2004	63.167.153	54.416	337.204	473.145	394.783	256.162	203.945
2003	47.252.836	28.856	254.741	345.779	410.755	220.015	156.069
2002	36.059.089	16.936	165.112	326.389	266.772	121.142	119.362
2001	31.334.216	11.159	67.473	421.469	281.141	140.593	100.362
2000	27.774.906	26.565	95.547	375.707	184.267	162.272	69.104
1999	26.587.225	10.783	139.621	467.413	232.210	238.434	88.986
1998	26.973.952	10.562	95.195	474.229	309.044	351.036	62.100
1997	26.261.072	13.409	186.714	304.460	268.753	119.950	86.311
1996	23.224.465	9.566	243.891	316.228	307.778	94.547	72.305

Kaynak: TÜİK (http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=4&KITAP_ID=89, Erişim: 09.11.2014).

Suriye'ye yapılan ihracat, 2000-2010 yıllarında (2005 ve 2006 yılları hariç) düzenli olarak artmıştır. 2004 yılında Suriye'ye yapılan ihracatın toplam ihracat içindeki payı %0.62 iken, bu oran 2008'de %0.84'e, 2009'da %1.39'a, 2010 ise %1.65'e yükselmiştir. Türkiye'nin Suriye'ye yapmış olduğu ihracat, Arap Baharı sürecinden olumsuz olarak etkilenmiş ve 2010'da 1.844.605.000 dolardan 2011'de 1.609.861.000 dolara düşmüştür. Bir başka deyişle 2010'da Suriye'ye yapılan ihracatın genel ihracat içindeki payı %1.65 iken, 2011'de bu oran %1.19'a gerilemiştir. 2011-2013 yılları arasında ise Suriye ile ihracatın azaldığı görülmektedir.

Tablo 3.4'de, Türkiye'nin 1996-2013 yıllarında Arap Baharının yaşadığı başlıca ülkelerden yapmış olduğu ithalatın dolar cinsinden değerleri verilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi, ülkelerden yapılan ithalatta toplam ithalattaki artışa paralel bir artış yoktur. Ayrıca ithalat rakamlarında yıllara göre bir düzensizlik söz konusudur. Son yıllarda bu ülkelerden yapılan ithalatta genel anlamda bir artış gözlenmektedir. 2007 yılında bu altı ülkeden yapılan ithalatın toplam ithalat içindeki payı %0.89, 2008'de %0.99, 2009'da %1.01, 2010'da %1.16'dır. 2012 yılında ise bu oran %0.92'ye gerilemiştir. Bu da ithalatın Arap Baharı sürecinden olumsuz etkilendiğinin bir kanıtıdır. 2013 yılında ise bu ülkelerle ithalatın kısmı olarak arttığı görülmektedir.

Tablo 3.4: Türkiye'nin Arap Baharının Yaşandığı Başlıca Ülkelerden Mal İthalatı (000 \$)

Yıllar	Toplam İthalat	Bahreyn	Libya	Mısır	Suriye	Tunus	Yemen
2013	251.661.250	172.478	303.957	1.628.868	84.909	289.268	206
2012	236.545.141	158.922	416.152	1.342.051	67.448	195.624	368
2011	240.841.676	111.454	139.763	1.382.216	336.646	249.790	464
2010	185.544.332	71.682	425.652	926.476	452.493	280.720	1.044
2009	140.928.421	24.289	357.417	641.552	221.454	234.980	310
2008	201.963.574	95.516	336.325	886.237	323.697	365.381	703
2007	170.062.715	119.423	260.386	652.988	259.282	229.788	458
2006	139.576.174	44.852	241.430	392.524	187.250	150.094	439
2005	116.774.151	18.929	194.537	267.246	142.585	117.372	3.085
2004	97.539.766	18.101	82.629	255.242	247.551	100.410	1.226
2003	69.339.692	15.173	68.356	189.397	261.193	98.140	130
2002	51.553.797	18.987	41.800	118.173	314.770	71.801	341
2001	41.399.083	14.614	847.847	91.720	463.476	72.936	21
2000	54.502.821	31.291	786.160	140.720	545.240	64.843	758
1999	40.671.272	12.438	502.060	108.977	307.001	66.574	159
1998	45.921.392	36.367	342.863	392.959	308.002	63.088	167
1997	48.558.721	184.488	533.089	398.897	456.282	59.914	342
1996	43.626.642	5.375	476.346	272.394	311.459	49.968	1.940

Kaynak: TÜİK (http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=4&KITAP_ID=89, Erişim: 09.11.2014).

Suriye'den yapılan ithalatın bu süreçten nasıl etkilendiğine bakıldığında, genel eğilime paralel gelişmeler gözlemlenmektedir. 2007 yılında Suriye'den yapılan ithalat, toplam ithalatın %0.15'ini oluştururken, bu oran 2008' %0.16, 2009'da %0.15, 2010'da %0.24 olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında Türkiye'nin Suriye'den yapmış olduğu ithalat 336.646.000 dolardır. Bir önceki yılın rakamı ile karşılaştırdığımızda (452.493.000 dolar) ithalattaki azalışı rahatlıkla gözlemlemek mümkündür. Bir başka anlatımla 2011 yılında bir önceki yıla göre toplam ithalat içindeki pay

%0.13'e gerilemiş, yani %0.11 azalmıştır. Bu da Arap Baharının Suriye'den yapılan ithalatı olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. 2012 ve 2013 yıllarında Suriye ile ithalatın daha da azaldığı görülmektedir.

Arap Baharının gelip dayandığı Suriye, küresel güç mücadelesinin yeni çekişme alanı haline geldi. Suriye'nin uzun süren bir çatışma sonucu kontrollü bir şekilde kendisini tüketmesi, yaşanır bir ülke olmaktan çıkması ve yavaş yavaş çökmesi, bu küresel jeopolitiğin bir parçası olarak önem kazanmıştır. Suriye'de iç savaşın uzamasının bazı nedenleri var. Bunların bir kısmı Suriye'nin iç yapısından kaynaklanmaktadır. Örneğin, içinde Sünnilerin de yer aldığı Suriye burjuvazisi ve ordusu, beklendiği ölçüde çözülmedi. Nusayri, Hıristiyan ve Dürziler koalisyonu rejime yönelik desteğin çekirdeğini oluştururken, Kürtler ayaklanma dışında kaldı, Türkmenler de ayaklanma içinde yer almadı. Rejimin Suriye toplumuna derinlemesine nüfuz etmesi, sıkı bir denetim toplumu meydana getirilmiş olması gibi nitelikleri yeterince anlaşılammıştır (<http://www.radikal.com.tr/>, 2012).

Tablo 3.5'de, Suriye'deki iç savaş sonucunda Türkiye'ye kaçan Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye maliyeti ve bu maliyetin karşılandığı kaynaklar verilmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere Suriyeli sığınmacılar harcamalarının %94,64'ünü Türkiye'nin kendi imkânları ile karşılamakta ve bu maliyetlerin sadece %5,36'sının yurt dışı yardım kuruluşlarının ve diğer ülkelerin karşıladığı görülmektedir.

Tablo 3.5: Suriye Krizinin Türkiye'ye Maliyeti

Karşılaman Kaynaklar	Maliyet	Bölüm (%)	Genel (%)
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından yapılan harcamalar ve hizmetlerin maliyeti	4.477.227.326 USD	95,62	90,50
Sivil Toplum Kuruluşlarının Türkiye içi ve Suriye'ye yönelik yardımları	204.955.947 USD	4,38	4,14
Türkiye Toplamı	4.682.183.273 USD	100,00	94,64

BM Kuruluşları	UNHCR	88.990.522 USD	33,59	1,80
	WFP	54.428.722 USD	20,54	1,10
	UNICEF	29.572.014 USD	11,16	0,60
	UNFPA	4.428.205 USD	1,67	0,09
	IOM	2.151.662 USD	0,81	0,04
	BM Toplamı	179.571.125 USD	67,78	3,63
Avrupa Ülkeleri		1.576.640 USD	0,60	0,03
STK'lar		10.392.586 USD	3,92	0,21
Kızılay ve Kızılhaç Dernekleri		20.688.611 USD	7,81	0,42
Diğer ülkeler		52.715.371 USD	19,90	1,07
Yurt Dışı Toplam		264.944.333 USD	32,22	5,36
Genel Toplam		4.947.127.606 USD	100,00	100,00

Kaynak: AFAD, 2014. Suriye'den Ülkemize Yönelik Kitleli Hareketleri

4. Kilis'te Yaşamını Sürdüren Suriyelilerin Kilis'e Ekonomik Etkisi Üzerine Bir Araştırma

4.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, savaş ve benzeri olumsuz toplumsal olaylar sonucu zorunlu olarak farklı ülkelerde göç etmek zorunda olan mültecilerin, komşu ülkelerde yerleştikleri yerler üzerindeki etkisini bir saha çalışmasıyla ölçmeyi, oluşan ve oluşabilecek sorunları saptamayı hedeflemektedir. Bu sorunlar çerçevesinde alınabilecek önlemler, iyileştirme çalışmaları ile toplumun sosyal, ekonomik ve ticari refahını yükseltici faaliyetleri belirlemeye çalışmak bu araştırmanın sağlayacağı katkılar arasında yer alacaktır. Bu çalışmada, meslek grupları ile araştırma sonuçları arasındaki karşılaştırmalar yapılarak, olağandışı ve kriz durumlarının iş ve meslek alanları üzerinde etkilerini değerlendirmede literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışma, üniversitelerin bulunduğu toplum içerisinde toplumsal, ticari ve iktisadi sorunlarını görme, araştırma ve çözüm açısından duyarlılığını göstermesi açısından önem taşımaktadır.

4.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Bu çalışma, iç savaştan kaçarak Kilis'te yaşamını sürdüren Suriyelilerin Kilis'in iktisadi, ticari ve sosyal yaşamına etkileri saptamak için yapılacaktır. Bu kapsamda Kilis ili içerisinde ikamet eden, 18 yaşından büyük, esnaf, işadami, işçi, memur, eğitimci, sağlıkçı, emekli, ev hanımı, öğrenci meslek gruplarındaki 1036 kişiye 35 sorudan oluşan anket uygulaması yoluyla veri toplanmıştır.

4.3. Araştırmanın Varsayımları

Kilis'te yaşayan 18 yaşından büyük, esnaf, işadami, işçi, memur, eğitimci, sağlıkçı, emekli, ev hanımı, öğrenci meslek gruplarındaki kişilerin anket sorularını doğru algıladıkları ve doğru cevapladıkları varsayılmıştır.

Kilis'te yaşayan 18 yaşından büyük, esnaf, işadami, işçi, memur, eğitimci, sağlıkçı, emekli, ev hanımı, öğrenci meslek gruplarındaki kişilerin görüşlerine göre, iç savaştan kaçarak gelen Suriyelilerin, Kilis üzerindeki ekonomik, ticari, sosyal ve kültürel etkileri vardır.

Kilis'te yaşayan 18 yaşından büyük, esnaf, işadami, işçi, memur, eğitimci, sağlıkçı, emekli, ev hanımı, öğrenci meslek gruplarından kişilerin görüşleri arasında, iç savaştan kaçarak gelen Suriyelilerin, Kilis üzerindeki ekonomik, ticari, sosyal ve kültürel etkileri hakkında farklılıklar olduğu varsayılmıştır.

4.4. Araştırmanın Hipotezi ve Değişkenleri ve Yöntemi

Araştırmada, Kilis'te yaşayan Suriyelilerin, Kilis'e ekonomik etkisi olduğu varsayımından (hipotez) hareketle Kilis'te yaşayan farklı meslek gruplarından bireyler (bağımsız değişken) ile analiz edilmiştir. Araştırmanın yöntemi; örnek kütleinin seçimi, veri toplama yöntemi ve verileri değerlendirme yöntemlerinden oluşmaktadır.

Araştırmanın ana kütleini, Kilis'te yaşayan 18 yaşından büyük, esnaf, işadami, işçi, memur, eğitimci, sağlıkçı, emekli, ev hanımı, öğrenci meslek gruplarındaki bireyler oluşturmaktadır. Örnek kütle, ana

kütleden “Basit Tesadüfi Örneklem” yöntemi kullanılarak seçilen ve Kilis’te yaşayan bireylerden oluşmaktadır. Veri toplama yöntemi olarak “anket” metodu seçilmiştir. Anketler yüz yüze görüşülerek yapılmıştır. Anket soruları basında çıkan haberler, araştırma evrenini oluşturan bireylerle yapılan görüşmeler sonucu oluşturulmuş, iktisadi, ticari ve sosyal boyut olarak gruplandırılmıştır.

Anket yoluyla elde edilen veriler, SPSS kullanılarak frekans ve yüzde dağılımlarından oluşan tablolar hazırlanarak değerlendirilmiş; bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki ilişki ise “SPSS Crosstab” Yöntemi ile analiz edilmiştir.

4.5. Araştırmanın Kısıtlayıcıları

Kilis’te yaşayan 18 yaşından büyük farklı meslek gruplarından kişilere ulaşmada zorluklar, yüz yüze anket yapmayı kısıtlamıştır. İç savaştan kaçarak Kilis’te yaşayan Suriyelilerle anketler, Şubat- Ağustos 2014 döneminde yapılmıştır.

4.6. Araştırma Verileri, Değerlendirilmesi ve Analizi

Araştırma bulguları, Kilis’te yaşayan 18 yaşından büyük, esnaf, işadami, işçi, memur, eğitimci, sağlıkçı, emekli, ev hanımı, öğrenci meslek gruplarından toplam 1036 kişi ile anket yapılarak elde edilmiştir. Elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS kullanılarak frekans ve yüzde dağılımlarından oluşan tablolar hazırlanarak değerlendirilmiş; bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki ilişki ise “SPSS Crosstab” Yöntemi ile analiz edilmiştir.

5. Bulgular

5.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılanların sosyo-demografik verileri incelendiğinde (Tablo 5.1); %36,9’u kadın ve %63,1’i erkek olduğu, %55,6’sı 18-30 yaş aralığında, %26,6’sı 31-40 yaş aralığında (yaklaşık %82’i 18-40 yaş

aralığında), %3,2'si okur-yazar, %12,5'i ilköğretim, %28,7'si lise, %49'u üniversite mezunu iken, %6.7'si lisans üstü eğitime sahip olduğu (yaklaşık %84'ü lise ve üzeri eğitim almış) %55,2'si evli, %48,8'i bekâr olduğu, %62,1'i Kilisli, %8,7'si Gaziantep, %29,2'sinin ise memleketinin farklı illerden olduğu saptanmıştır.

Tablo 5.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

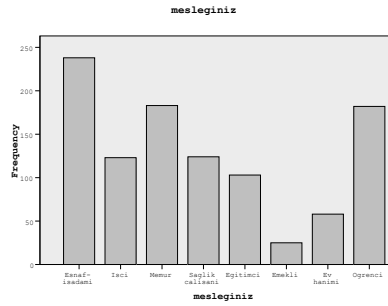
Cinsiyet	Frekans	%
Kadın	382	36,9
Erkek	654	63,1
Yaş Aralığı		
18-30 yaş arası	576	55,6
31-40 yaş arası	276	26,6
41-50 yaş arası	120	11,6
51 yaş ve üzeri	64	6,2
Medeni Durum		
Evli	572	55,2
Bekar	464	44,8
Eğitim Düzeyi		
Okur-yazar değil	33	3,2
İlköğretim	129	12,5
Lise	297	28,7
Üniversite	508	49,0
Lisansüstü	69	6,7
Memleketi		
Kilis	643	62,1
Gaziantep	90	8,7
Diğer	303	29,2
Toplam	1036	100

5.2. Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı

Tablo 5.2’de, ankete katılan katılımcıların eğitim düzeyine ilişkin frekans ve % dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, katılımcıların %23’ünün esnaf/işadamı, %17,7’sinin memur, %17,6’sının öğrenci, %12’sinin sağlık çalışanı, %11,9’unun işçi, %9,9’unun eğitimci, %5,6’sının ev hanımı, %2,4’ünün emekli olduğu saptanmıştır.

Tablo 5.2: Katılımcıların Mesleklerine Göre Dağılımı

Meslekler	Frekans	%
Esnaf- İşadamı	238	23,0
Memur	183	17,7
Öğrenci	182	17,6
Sağlık çalışanı	124	12,0
İşçi	123	11,9
Eğitimci	103	9,9
Ev hanımı	58	5,6
Emekli	25	2,4
Toplam	1036	100

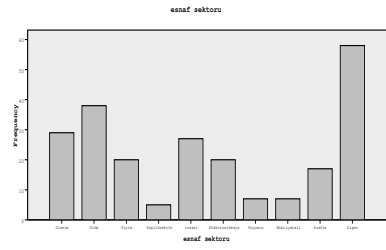
Şekil 5.2: Katılımcıların Meslekleri

5.3. Katılımcıların Esnaf ve İşadamı Olanların Sektörel Dağılımı

Tablo 5.3’te, ankete katılan katılımcılardan esnaf ve işadamların çalıştıkları sektörlerle göre dağılımına ilişkin frekans ve % dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, katılımcıların %16’sının gıda, %12,2’sinin ulaşım, %11,3’ünün inşaat, %8,4’ünün elektronik eşya, %8,4’ünün giyim, %7,1’inin kuaför/berber, %2,9’unun kuyumcu, %2,9’unun mobilya/halı, %2,1’inin sağlık (eczane, medikal) sektöründe olduğu saptanmıştır. Katılımcı esnaf ve işadamlarından %24,4’ü cevap olarak diğer sektör işaretlemiş, %4,2’si ise bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo 5.3: Katılımcılardan Esnaf ve İşadamı Olanların Sektörel Dağılımı

Sektörler	Frekans	%
Gıda	38	16,0
Ulaşım	29	12,2
İnşaat	27	11,3
Elektronik eşya	20	8,4
Giyim	20	8,4
Kuaför	17	7,1
Kuyumcu	7	2,9
Mobilya halı	7	2,9
Sağlık sektörü (eczane, medikal)	5	2,1
Diğer	58	24,4
Cevapsız	10	4,2
Toplam	238	100

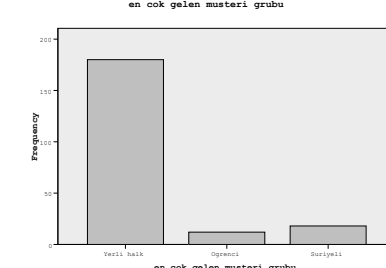
Şekil 5.3: Sektörel Dağılımı

5.4. Katılımcıların Esnaf/İşadamı Olanlara Göre En Çok Gelen Müşteri Grubu Dağılımı

Tablo 5.4'te, ankete katılan esnaf/işadamlarına göre en çok gelen (birinci sırada) müşteri grubu dağılımına ilişkin frekans ve % dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, esnaf/işadamlarının %75,6'sı yerli halkın, %7,6'sı öğrencilerin, %5'inin ise Suriyelilerinden fazla gelen (birinci sırada) müşteri grubunda olduğunu belirtmiştir. Katılımcı esnaf ve işadamlarından %11,8'i bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo 5.4: En Çok Gelen Müşteri Grubu

Müşteri Grubu	Frekans	%
Yerli halk	180	75,6
Suriyeli	18	7,6
Öğrenci	12	5,0
Cevapsız	28	11,8
Toplam	238	100

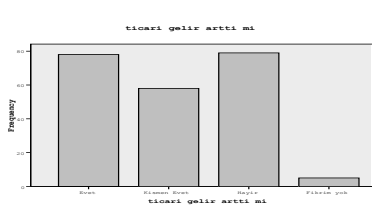
Şekil 5.4: En Çok Gelen Müşteri Grubu

5.5. Katılımcıların Esnaf/İşadamların “Suriyelilerin Kilis’e Gelmesi Ticari Gelirlerinizi Artırdı mı?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara Göre Dağılımı

Tablo 5.5’te, ankete katılanların esnaf/işadamları olanlara göre “Suriyelilerin Kilis’e gelmesi ticari gelirlerinizi artırdı mı?” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin frekans ve % dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, katılımcıların %32,8’i evet arttı, %24,4’ü kısmen evet, %33,2’si hayır artmadı, %2,1 bu konuda fikrim yok şeklinde bu soruyu cevaplarırken, %11,8’i ise cevapsız bırakmışlardır.

Tablo 5.5: Suriyelilerin Kilis’e gelmesi ticari gelirlerinizi artırdı mı?

Cevaplar	Frekans	%
Evet	78	32,8
Kısmen Evet	58	24,4
Hayır	79	33,2
Fikrim yok	5	2,1
Cevapsız	28	11,8
Toplam	238	100

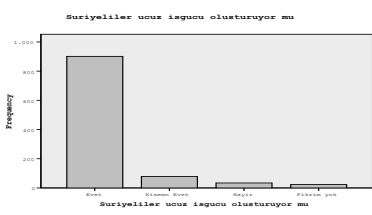
Şekil 5.5: Suriyelilerin Kilis’e gelmesi ticari gelirlerinizi artırdı mı?

5.6. Katılımcıların “Suriyeliler ucuz işgücü oluşturuyor mu?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara Göre Dağılımı

Tablo 5.6’da, ankete katılanlara göre “Suriyeliler ucuz işgücü oluşturuyor mu?” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin frekans ve % dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, %87’si evet, %7,5’ü kısmen evet, %3,3’ü hayır, %2,2 fikrim yok şeklinde bu soruyu cevaplamışlardır.

Tablo 5.6: Suriyeliler ucuz işgücü oluşturuyor mu?

Cevaplar	Frekans	%
Evet	901	87,0
Kısmen Evet	78	7,5
Hayır	34	3,3
Fikrim yok	23	2,2
Toplam	1036	100,0

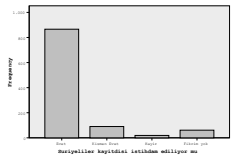
Şekil 5.6: Suriyeliler ucuz işgücü oluşturuyor mu?

5.7. Katılımcıların “Suriyeliler kayıt dışı (SGK’sız vb.) istihdam ediliyor mu?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara Göre Dağılımı

Tablo 5.7’de, ankete katılanlara göre “Suriyeliler kayıt dışı (SGK’sız vb.) İstihdam ediliyor mu?” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin frekans ve % dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, katılımcıların %83,6’sı evet, %8,7’si kısmen evet, %1,8’i hayır, %5,9’u ise fikrim yok şeklinde bu soruyu cevaplamışlardır.

Tablo 5.7: Suriyeliler kayıt dışı (SGK’sız vb.)istihdam ediliyor mu?

Cevaplar	Frekans	%
Evet	866	83,6
Kısmen Evet	90	8,7
Hayır	19	1,8
Fikrim yok	61	5,9
Toplam	1036	100,0

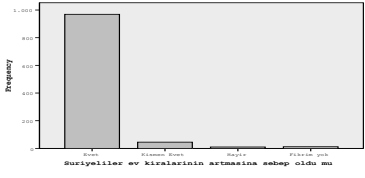
Şekil 5.7: Suriyeliler kayıt dışı (SGK’sız vb.) istihdam ediliyor mu?

5.8. Katılımcıların “Suriyeliler Kilis’te Ev Kiralarının Artmasına Neden Oldu mu?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara Göre Dağılımı

Tablo 5.8’de, ankete katılanlara göre “Suriyeliler Kilis’te ev kiralılarının artmasına neden oldu mu?” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin frekans ve % dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, katılımcıların %93,5’i evet arttı, %4,3’ü kısmen evet, %1’i hayır artmadı, %1,2’si ise fikrim yok şeklinde bu soruyu cevaplamışlardır.

Tablo 5.8: Suriyeliler Kilis’te ev kiralılarının artmasına neden oldu mu?

Cevaplar	Frekans	%
Evet	969	93,5
Kısmen Evet	45	4,3
Hayır	10	1,0
Fikrim yok	12	1,2
Toplam	1036	100,0

Şekil 5.8: Suriyeliler Kilis’te ev kiralılarının artmasına neden oldu mu?

5.9. Katılımcıların “Suriyeliler Kilis’te İşyeri Kiralarının Artmasına Neden Oldu mu?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara Göre Dağılımı

Tablo 5.9’da, ankete katılanlara göre “Suriyeliler Kilis’te işyeri kiralarının artmasına neden oldu mu?” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin frekans ve % dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, katılımcıların %80,7’si evet arttı, %8,7’si kısmen evet, %1,4’ü hayır artmadı, %9,3’ü ise fikrim yok şeklinde bu soruyu cevaplamışlardır.

Tablo 5.9: Suriyeliler Kilis’te işyeri kiralarının artmasına neden oldu mu?

Cevaplar	Frekans	%
Evet	836	80,7
Kısmen Evet	90	8,7
Hayır	14	1,4
Fikrim yok	96	9,3
Toplam	1036	100,0

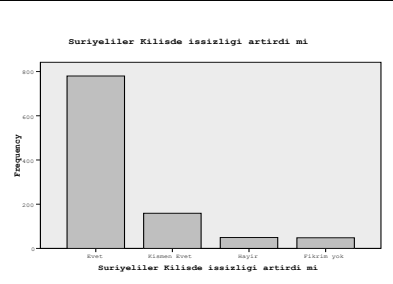
Şekil 5.9: Suriyeliler Kilis’te işyeri kiralarının artmasına neden oldu mu?

5.10. Katılımcıların “Suriyeliler Kilis’te Değişik İşlerde Çalışması Yerel Halkın İşsizlik Oranını Artırdı mı?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara Göre Dağılımı

Tablo 5.10’da, ankete katılanlara göre “Suriyeliler Kilis’te değişik işlerde çalışması yerel halkın işsizlik oranını artırdı mı?” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin frekans ve % dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, katılımcıların %75,3’ü evet arttı, %15,3’ü kısmen evet, %4,7’si hayır artmadı, %4,6’sı ise fikrim yok şeklinde bu soruyu cevaplamışlardır.

Tablo 5.10: Suriyeliler Kilis'te değişik işlerde çalışması yerel halkın işsizlik oranını artırdı mı?

Cevaplar	Frekans	%
Evet	780	75,3
Kısmen Evet	159	15,3
Hayır	49	4,7
Fikrim yok	48	4,6
Toplam	1036	100,0

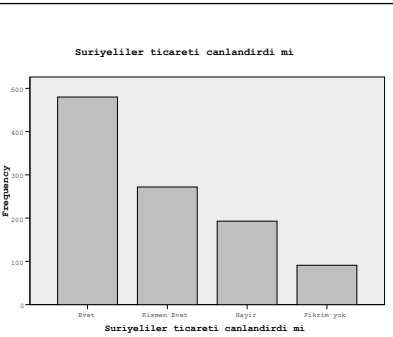
Şekil 5.10: Suriyeliler Kilis'te değişik işlerde çalışması yerel halkın işsizlik oranını artırdı mı?

5.11. Katılımcıların “Suriyeliler, Kilis'te Ticaretin Canlanmasına Katkı Sağladı mı?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara Göre Dağılımı

Tablo 5.11'de, ankete katılanlara göre “Suriyeliler, Kilis'te ticaretin canlanmasına katkı sağladı mı?” sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin frekans ve % dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, katılımcıların %46,3'ü evet, %26,3'ü kısmen evet, %18,6'sı hayır, %8,8'i ise fikrim yok şeklinde bu soruyu cevaplamışlardır.

Tablo 5.11: Suriyeliler, Kilis'te ticaretin canlanmasına katkı sağladı mı?

Cevaplar	Frekans	%
Evet	480	46,3
Kısmen Evet	272	26,3
Hayır	193	18,6
Fikrim yok	91	8,8
Toplam	1036	100,0

Şekil 5.11: Suriyeliler, Kilis'te ticaretin canlanmasına katkı sağladı mı?

5.12. Araştırma Verilerinin Analizi

5.12.1. Katılımcılardan Esnaf/İşadamlarının Sektörleri Arasında “Suriyelilerin Kilis’e Gelmesinin Ticarete Bir Artış Yapıp Yapmadığı” Görüşüne Göre Dağılımı

Tablo 5.12.1’de, ankete katılan Esnaf/işadamlarının sektörleri “Suriyelilerin Kilise gelmesinin ticari bir artış olup olmadığı” görüşlerinin farklılıklara ilişkin crosstab şeklinde frekans ve % dağılımları verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, ki-kare testinde anlamlılık değeri $p = 0.78$ bulunduğundan ($p > 0.05$) esnaf ve işadamlarının sektörleri arasında Suriyelilerin Kilise gelmesinin ticarete bir artış yapıp yapmadığı görüşünde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

6. Sonuç

Coğrafi ve tarihi konumu nedeniyle Türkiye, savaş, ayaklanma, soykırım vb. gibi nedenlerle göçe zorlanmış insanlara geçmişten bu yana kapılarını açan bir ülke olmuştur. Irak’ta Saddam Hüseyin’in zulmünden kaçan Kürtler, Bulgaristan ve Bosna Hersek’ten göçen Türkler, Müslümanlar, Afganistan’dan gelen Afganlar vs. bunlara birkaç örnektir. Bu örneklerden en büyüğünü ise Mart 2011’de başlayan ve halen devam eden Suriye’deki iç savaştan kaçarak gelen farklı din, dil ırk ve mezhepten oluşan Suriyeli sığınmacılar oluşturmaktadır.

İç savaştan kaçarak Türkiye’de devletin oluşturduğu çadır kent, geçici kabul merkezi ve konteynırkentte kalan Suriyelilerin sayısı ise 221 bini aşmıştır. Bunlar, değişik il ve ilçelerde oluşturulan çadır kent, geçici kabul merkezi ve konteynırkentlerde yaşamaktadır.

Hatay’da 14 bin 599, Gaziantep’te 33 bin 950’si, Şanlıurfa’da 73 bin 739, Kahramanmaraş’ta 15 bin 668, Osmaniye’de 9 bin 230, Adıyaman’da 9 bin 901, Adana’da 11 bin 451, Mardin’de 8 bin 151, Malatya’da 7 bin 075 ve Kilis’te 37 bin 678 iç savaştan kaçan ve “geçici olarak koruma altına alınan” Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı barındırılmaktadır.

Suriyeli sığınmacıların Kilis ili içerisinde ikamet etmeleri, sosyal, ekonomik, ticari hayata katılmaları, Kilis’te yaşayan yerli halk, esnaf,

işadama, memur, işçi, öğrenci, eğitimci, hane halkı vs. için birtakım sosyal, ekonomik, ticari sonuçlar doğurmuştur. Bu sonuçların yerli halkı önemli bir oranda etkilediği düşünülmektedir. Bu nedenle iç savaştan kaçarak gelen Suriyelilerin Kilis ili içerisinde ikamet etmeleri, sosyal, ekonomik, ticari hayata katılmalarının Kilis'teki iktisadi, ticari ve sosyal yaşamına etkilerini araştırmak, yerli halkın bu boyutlar üzerindeki düşünce ve algılarını saptamak oldukça önemlidir.

Bu çalışma, savaş ve benzeri olumsuz toplumsal olayların, komşu ülkeler üzerindeki etkisini bir saha çalışmasıyla ölçmeyi, oluşan ve oluşabilecek sorunları saptamayı hedeflemektedir. Bu sorunlar çerçevesinde alınabilecek önlemler, iyileştirme çalışmaları ile toplumun sosyal, ekonomik ve ticari refahını yükseltmek bu çalışmanın sağlayacağı katkılar arasında yer alacaktır. Çalışmada, meslek grupları ile araştırma sonuçları arasındaki karşılaştırmalar mesleki açıdan olağandışı ve kriz durumlarının etkilerini değerlendirmede literatüre katkı sağlayacaktır. Ayrıca bu çalışma üniversitelerin bulunduğu toplum içerisinde toplumsal, ticari ve iktisadi sorunlarını görme, araştırma ve çözüm açısından duyarlılığını göstermesi açısından önem taşımaktadır.

6.1. Araştırma Sonuçları

Yapılan araştırma ile aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Kilis'te yaşayan ve anketi cevaplayanların; %36,9'u kadın ve %63,1'i erkek, %55,6'sı 18-30 yaş aralığında, %26,6'sı 31-40 yaş aralığında, %3,2'si okur-yazar, %12,5'i ilköğretim, %28,7'si lise, %49'u üniversite mezunu iken, %6,7'si lisans üstü eğitim görmüş, %55,2'si evli, %48,8'i bekârdır. %62,1'i Kilisli, %8,7'si Gaziantep, %29,2'sinin ise memleketi farklı illerden, %23'ü esnaf-işadama, %17,7'si memur, %17,6'sı öğrenci, %12'si sağlıkçı, %11,9'u işçi, %9,9'u eğitimci, %5,6'sı ev hanımı, %2,4'ü emekli, Etnik ve işadamlarının %16'sı gıda, %12,2'si ulaşım, %11,3'ü inşaat, %8,4'ü elektronik eşya, %8,4'ü giyim, %7,1'i kuaför/berber, %2,9'u kuyumcu, %2,9'u mobilya/halı, %2,1'i eczane/medikal, %24,4'ü diğer sektörde çalışan kişilerden oluşmaktadır.

2. Katılımcılardan esnaf/işadamlarına göre “Suriyelilerin Kilis’e gelmesi ticari gelirlerinizi artırdı mı?” sorusuna, katılımcıların %32,8’i evet arttı, %24,4’ü kısmen evet, %33,2’si hayır artmadı, %2,1 bu konuda fikrim yok şeklinde bu soruyu cevaplarırken, %11,8’i ise cevapsız bırakmışlardır.

3. “Suriyeliler Kilis’te ev kiralarının artmasına neden oldu mu?” sorusuna katılımcıların %93,5’i evet arttı, %4,3’ü kısmen evet, %1’i hayır artmadı, %1,2’si ise fikrim yok şeklinde,

4. “Suriyeliler Kilis’te işyeri kiralarının artmasına neden oldu mu?” sorusuna katılımcıların %80,7’si evet arttı, %8,7’si kısmen evet, %1,4’ü hayır artmadı, %9,3’ü ise fikrim yok şeklinde,

5. “Suriyeliler Kilis’te değişik işlerde çalışması yerel halkın işsizlik oranını artırdı mı?” sorusuna katılımcıların %75,3’ü evet arttı, %15,3’ü kısmen evet, %4,7’si hayır artmadı, %4,6’sı ise fikrim yok şeklinde,

6. “Suriyeliler, Kilis’te ticaretin canlanmasına katkı sağladı mı?” sorusuna katılımcıların %46,3’ü evet, %26,3’ü kısmen evet, %18,6’sı hayır, %8,8’i ise fikrim yok şeklinde cevap verildiği görülmüştür.

Yukarıdaki araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu, Suriyelilerin Kilis’te kayıt dışı (SGK’sız vb.) çalıştığı, ucuz işgücü oluşturduğu, onların istihdamından dolayı yerli halkın işsizlik oranının arttığı, Suriyelilerin yaptığı işlerde iş ve işçilikte kalitenin daha düşük olduğu ve Suriyelilerin gelmesiyle Kilis’te kayıt dışı ticarete bir artış olduğu görüşündedir.

Suriyelilerin gelmesiyle, Kilis iş ve istihdam alanında birçok değişiklikler olmuştur. Suriyelilerin yaşamları sürdürebilmek için düşük ücretlere, kayıt dışı ve sosyal güvencesiz çalışması, yerli halkın işsizlik oranında artış olabilir. Bu durumu önlemek için yeni istihdam alanları oluşturulmalıdır. Bunun yanı sıra Suriyelilerin çalışma hayatına katılmaları için geçici hukuki bir zemin ve prosedürlerin oluşturulması, kayıt dışılığın ortadan kaldırılması ve çalışma hayatına ilişkin iş ve işlemlerin sağlıklı yürütülebilmesi ve uygulanması için gereklidir.

6.2.Öneriler

1. Suriyeli mültecilerin, özellikle de kamp dışında yaşayanların hemen hemen Türkiye'nin her yerinde varlığı sosyal ve ekonomik yaşamı giderek daha fazla etkilemektedir. Bu durum, toplumsal barış ve uyumun korunmasını güçleştirmektedir. Birlikte yaşamadan kaynaklanabilecek olumsuzlukları önlemek için, merkezi ve yerel yönetimlerin birlikte geliştirecekleri stratejilere gereksinim vardır.

2. Suriyeli sığınmacıların çalışma izinleri ile ilgili yasal düzenlemelere bağlı kaynaklanan sorunlar devam etmektedir. Bu sorunlar özellikle, Suriyelilerin kayıt dışı ve ucuz iş gücü olarak kullanılmasıyla ilgilidir. Yaşamlarını sürdürebilmek için Suriyeli sığınmacıların düşük ücretlerle çalışmayı kabul etmesi, Türk işçilerinin istihdamını olumsuz etkilemektedir. Suriyelilerin istihdamını kayıt altına alacak ve çalışma koşullarına ilişkin evrensel insan hakları ölçeğinde düzenlemelerin yapılması bazı sorunların çözümüne katkı sağlayabilir.

3. Sığınmacıların çalışmasıyla başlayan yerli halkın işsizliğini çözecek mali ve yatırımsal çalışmalarını başlatılması, iş imkânlarının artırılması gereklidir.

4. Araştırmamızda ve basın yayında görüldüğü üzere özellikle barınma merkezleri dışında yaşayan sığınmacıların buldukları illerde, iş imkânlarında azalma, sağlık hizmetleri yeterli alamama, belediye hizmetlerinde yetersizlik, sosyal ve aile hayatında olumsuzluklar, normalin üstü kira artışları, kanun dışı eylemlerde artış vb. konularda sorunlar yaşanabilmektedir. Bu sorunlara yönelik tüm STK'ların ve kurumlardan çözüm önerileri alınmalı; sorunlara karşı çözümler hızla uygulanmalıdır. Bu konuda yapılacak çalışmalar ve uygulamalar vatandaşlarla paylaşarak, toplumsal düzene ilişkin olumsuz düşünceler ortadan kaldırılmalıdır.

5. Barınma merkezlerinde yaşayan Suriyelilerle ilgili bir yönetim ve koordinasyon merkezi (her bir kamp içerisinde hem de tüm barınma merkezlerinden sorumlu) bulunduğu bilinmektedir. Barınma merkezleri dışında yaşayan ve sayısı barınma merkezlerinde yaşayanların

neredeyse sığınmacıların 4 katı olan Suriyelilerin yönetildiği, koordine edildiği ve takip edildiği bir merkez (her ilde ve ülke genelinde) oluşturulması son derece önemlidir.

Kaynaklar

- AFAD, (2013), Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar 2013 Saha Çalışması, https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/60-2013123015491-syrian-refugees-in-turkey-2013_baski_30.12.2013_tr.pdf, E.T. 11.11.2014
- AFAD, (2014) Suriye’den Türkiye’ye Nüfus Hareketleri, Kardeş Topraklarındaki Misafirlik, 2014, <https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/79-20140529153928-suriye'den-turkiye'ye-nufus-hareketleri,-kardes-topraklarindaki-misafirlik,-2014.pdf>E.T. 11.11.2014
- AFAD, (2014) Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar Raporu, <https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/80-20140529154110-turkiye'deki-suriyeli-kadınlar,-2014.pdf> E.T. 11.11.2014
- AFAD, (2014). Suriye’den Ülkemize Yönelik Kitleli Hareketleri, AFAD veri birikimi, 25 Kasım 2014 tarihli Şanlıurfa Sunumu.
- Armaoğlu, Fahir (2009), *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Bacık, G. (2011), “Arap Baharı’ndan Ortadoğu ve Kuzey Afrika’nın Geleceğine Bakmak” *Müsiad Çerçeve Dergisi*, 57, 16-22.<<http://www.musiad.org.tr/detayArYay.aspx?id=352>>, 13.08.2012.
- BBC (2011), ”TunisiyasuicideprotesterMohammedBouazizidies”, January 5.
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (1971), 146/ 5/ 1178.
- Borger, Julian (2010). “Tunisian president vows to punish rioters after worst unrest in a decade”. The Guardian. <http://www.guardian.co.uk/world/2010/dec/29/tunisian-president-vows-punish-rioters>. Erişim tarihi: 29 December 2010.
- Buçukcu, Öner (2012), *Suriye Krizinde Bölgesel ve Küresel Aktörler* (Editör: Birol Akgün), Stratejik Düşünce Enstitüsü.

- Buzkiran, Davut (2013), Arap Baharının Türkiye'ye olan Ekonomik ve Sosyal Etkileri, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt 5, No 1, 2013 ISSN: 1309-8012
- Dinçer, Osman Bahadır, Federici, Vittoria, Ferris, Elizabeth, ve ark. (2013). "Suriyeli Mülteciler ve Türkiye: Sonu Gelmeyen Misafirlik", *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu & Brookings Enstitüsü*.
- Günver, Kadriye (2003), *Kilis'te Yaşayan Gayrimüslimler (1850-1925)*, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep.
- <http://www.aktifhaber.com/turkiyede-illere-gore-suriyeli-multeci-sayisi-1004613h.htm>Erişim Tarihi: 11.11.2014.
- <http://www.dw.de/m%C3%BClteciler-say%C4%B1s%C4%B1nda-yine-rekor/a-16893757>; Erişim Tarihi: 11.11.2014.
- [http://www.haberx.com/turkiyedeki_multeci_sayisi_201_bin\(17n,11371292,799\).aspx](http://www.haberx.com/turkiyedeki_multeci_sayisi_201_bin(17n,11371292,799).aspx), Erişim Tarihi: 28.07.2013.
- http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2013/07/130725_suriyeli_multeciler_guardian.shtml, Erişim tarihi: 28.07.2013.
- <http://suriye.ihh.org.tr/turkiye/koloni/koloni.html>, 02.08.2013.
- http://mideast.foreignpolicy.com/posts/2011/01/02/tunisia_s_protest_wave_where_it_comes_from_and_what_it_means_for_ben_ali." Tunisia's Protest Wave:WhereItComesFromandWhatItMeansfor Ben Ali|TheMiddle East Channel", Erişim: 14.01.2011.
- <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1099664&CategoryID=42&Rdkref=6>, 14.09.2012.
- http://www.ydh.com.tr/HD10253_1--yilinda-turkiyedeki-suriyeli-multeci-gercegi.html, 20.09.2012).
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Arap_Bahar%C4%B1, 10.09.2012.
- <http://www.nytimes.com/2011/02/19/world/africa/19libya.html>
- <http://www.ekonomi.gov.tr/upload/721DCE75-D8D3-8566-45208A-758CFC0414/Suriye-son.pdf> E.T. 11.11.2014

- Kuyumcu, Oguz (2011), *Suriye Ülke Raporu, Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi*, Ankara.
- Paksoy, H. Mustafa vd. (2012), “Arap Baharı’nın Sosyo-Ekonomik Etkileri: Türkiye-Suriye Karşılaştırması”, *Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Jailan, Zayan (2011), “AFP–Egypt braces for nationwide protests”. AFP. <http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5hP30nA0b-bEaHZKjlpUKhdHxoN8Cg?docId=CNG.95111380dfbe35f8a08d-6124c5e915e8.71>. Erişim tarihi: 25.01.2011.
- Orhan, O. (2011), “Arap Baharı ve Türkiye” *Müsiad Çerçeve Dergisi*, 57, 22-28.<<http://www.musiad.org.tr/detayArYay.aspx?id=352>>, 13.08.2012.
- Öztoprak, P. (2012) , “Ortadoğu’nun Demokratikleşme Süreci ve Türkiye”, *Akademik Analiz*, Yıl 1, sayı 4. 9-14. <<http://akademikperspektif.com/2012/02/28/akademik-analiz-dergisi-mart-2012-sayisi-arap-bahari-orta-dogu-ve-turkiye/>>, 13.08.2012.
- Öztürkler, Harun ve KESKİNGÖZ, Hayrettin (2012), *Ortadoğu Ekonomilerinin Genel Özellikleri, Arap Baharı, Sorunlar ve Fırsatlar*, II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu.
- Paksoy, H. Mustafa (2013). “İç Savaştan Kaçarak Kilis’te Yaşamını Sürdüren Suriyelilerin Sosyo-Ekonomik Sorunları Üzerine Bir Araştırma Raporu”, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi*. Yayın No:1
- Ryan, Yasmine, “Tunisia’s bitter cyberwar”. Al Jazeera English. <http://english.aljazeera.net/indepth/features/2011/01/20111614145839362.html>, Erişim tarihi: 14.01.2011.
- Soysal, İsmail (1989), *Türkiye’nin Siyasal Antlaşmaları (1920-1945)*, TTK Yayınları, Ankara.
- Spencer, Richard. “Tunisia riots: Reform or be overthrown, US tells Arab states amid fresh riots”. Telegraph. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/tunisia/8258077/>

Tunisia-riots-US-warns-Middle-East-to-reform-or-be-overthrown.html, Erişim tarihi: 14.01.2011.

TÜİK (http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=12, Erişim: 16.09.2012).

TÜİK (2013). *Dış Ticaret İstatistikleri Yıllığı*, <http://www.tuik.gov.tr>

Ulusoy, K.(2012), “Milli İslam Üniversitesi Batı Asya Çalışmaları Merkezi Arap Baharı: Bölge ve Hindistan”, *Ortadoğu Analiz*, Nisan 2012 - Cilt: 4 - Sayı: 40

<www.orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/.../2012411_konferans.pdf>14.08.2012.

Umar, Ömer Osman (2003), *Türkiye-Suriye İlişkileri (1918-1940)*, Orta-Doğu Araştırmaları Yayınları, Elazığ.

Wyre, Davies (15.12.2010). “BBC News - Tunisia: President Zine al-Abidine Ben Ali forced out”. [bbc.co.uk. http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12195025](http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12195025), Erişim: 14.01.2011.

www.indexmundi.com,16.08.2012.

www.worldbank.org, 11.11.2014.

Yerasimos, Stefanos (2009), *Milliyetler ve Sınırlar (Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu)*, (Çeviren; Şirin Tekeli), İletişim Yayınları, İstanbul.

Abstract: -Economic Effects of Syrian: Kilis Province Example- The province of Kilis Syrians who escaped from the country's borders into the settlements, social, economic, and participate in commercial life, local people living in Kilis, tradesmen, businessmen, civil servants, workers, students, educators, households, etc. For a number of social, economic, trades it has led to results. This result in a significant proportion of people living in Kilis affects. Syrian refugees in Kilis province of residence as a result of the economic, commercial and investigate the effects of social life, it is important to identify indigenous peoples thoughts and perceptions on these dimensions. In this study, wars and other negative social events of

asylum seekers who have migrated from different countries as a mandatory result, the impact on the places they settled in neighboring countries, a field measurement with the study aims to identify the problems occurred and that may occur. For this purpose, residing in Kilis province, 18 years of age, artisans, businessmen, workers, civil servants, teachers, health care workers, pensioners, housewives, students total 1036 people in occupational groups were administered questionnaire consisting of 35 questions. The survey results are evaluated according to their socio-demographic and occupational groups have tried to determine whether significant differences.

Key words: Syrians, Immigrant, Economic Impact, Kilis

